

The University of Tehran Press

Social Capital Management

Home Page: <https://jscm.ut.ac.ir/>

Online ISSN: 2423-6233

Designing a model of the antecedents of social capital in student sports

Payam Soltani^{1*} | Laura Chapri² | Mohammad Sajadian³

1. Corresponding Author, Department of Sports Management, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran. Email: payamsoltani815@gmail.com
2. Department of Sports Management, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran. Email: chaparilora@gmail.com
3. Department of Sports Management, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran. Email: m.sajadian86@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:
Received May 29, 2023
Revised November 02, 2023
Accepted November 11, 2023
Published online 09 March 2024

Keywords:
Social capital,
antecedents,
student sports,
foundation data theory.

ABSTRACT

The current research aimed to design a model of the antecedents of social capital in student sports. The recent research was from the perspective of developmental-applicative goals, in terms of qualitative data and terms of the nature and implementation method of foundation data. The statistical population included university professors and sports managers in student sports. The snowball sampling method was used, data collection continued until theoretical data saturation and 21 semi-structured individual interviews were conducted. Retest reliability method was used to measure reliability in this research. Two data collection techniques from multiple sources and analysis of negative cases were used to determine the validity of the findings. To analyze the data, Glazer's approach (1978) using the software (MAXQDA 10) was used. With the help of the software in the open coding stage, 189 independent primary available codes (concepts), 60 secondary open codes (subcategories), and finally, based on the secondary genuine codes, ten main categories were created. In selective coding, ten main categories, including communication factors, normative factors, social factors, contextual factors, cultural factors, executive factors, behavioral factors, personality factors, family factors, and media factors, were divided. Finally, to compile the final model of the antecedents of social capital, the ten main categories identified were categorized into three social, systemic, and individual dimensions.

Cite this article: Soltani, P. ; Chapri, L. & Sajadian, M. (2024). Designing a model of the antecedents of social capital in student sports. *Social Capital Management*. 11 (1), 69-83. Doi: <http://doi.org/10.22059/jscm.2023.360055.2421>

© Payam Soltani, Laura Chapri, Mohammad Sajadian. **Publisher:** University of Tehran Press.
DOI: <http://doi.org/10.22059/jscm.2023.360055.2421>

تدوین الگوی پیشنهادهای سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی

پیام سلطانی^{۱*} | لورا چپری^۲ | محمد سجادیان^۳

۱. نویسنده مسئول، گروه مدیریت ورزشی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران. رایانامه: payamsoltani815@gmail.com

۲. گروه مدیریت ورزشی، واحد دزفول، دانشگاه آزاد اسلامی، دزفول، ایران. رایانامه: chaparilora@gmail.com

۳. گروه مدیریت ورزشی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران. رایانامه: m.sajadian86@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۲/۱۹

کلیدواژه:

پیشایندها،

سرمایه اجتماعی،

نظریه داده بنیاد،

ورزش دانش‌آموزی.

هدف از پژوهش حاضر تدوین الگوی پیشنهادهای سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی بود. پژوهش حاضر از منظر هدف توسعه‌ای- کاربردی، از نظر داده‌ها کیفی، و از نظر ماهیت و روش اجرا داده‌بنیاد بود. جامعه آماری شامل استادان دانشگاهی و مدیران حیطه ورزش دانش‌آموزی بود. از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شد. جمع‌آوری اطلاعات تا اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت و تعداد ۲۱ مصاحبه فردی نیمه‌ساختاریافته انجام گرفت. برای سنجش پایایی در این پژوهش از روش «پایایی بازآزمون» استفاده شد. برای تعیین روایی (تأییدپذیری) یافته‌ها نیز از دو تکنیک جمع‌آوری داده‌ها از منابع متعدد و تحلیل موارد منفی استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از استراتژی نظریه داده‌بنیاد رویکرد گلیزر (۱۹۷۸) با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا ۱۰ استفاده شد. با کمک نرم‌افزار در مرحله کدگذاری باز تعداد ۱۸۹ کد مستقل باز اولیه (مفاهیم)، ۶۰ کد باز ثانویه (مقوله‌های فرعی)، و در نهایت بر اساس کدهای باز ثانویه ۱۰ مقوله اصلی ایجاد شد. در کدگذاری گزینشی ۱۰ مقوله اصلی شامل عوامل ارتباطی، عوامل هنجاری، عوامل اجتماعی، عوامل زمینه‌ای، عوامل فرهنگی، عوامل اجرایی، عوامل رفتاری، عوامل شخصیتی، عوامل خانوادگی، و عوامل رسانه‌ای تقسیم شدند. در نهایت برای تدوین مدل نهایی پیشنهادهای سرمایه اجتماعی ۱۰ مقوله اصلی شناسایی شده در ۳ بعد اجتماعی و سیستمی و فردی دسته‌بندی شدند.

استناد: سلطانی، پیام؛ چپری، لورا و سجادیان، محمد (۱۴۰۳). تدوین الگوی پیشنهادهای سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی. مدیریت سرمایه اجتماعی، ۱۱ (۱) ۶۹-۸۳. DOI: [10.22059/jscm.2023.360055.2421](https://doi.org/10.22059/jscm.2023.360055.2421)

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

© پیام سلطانی، لورا چپری، محمد سجادیان.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jscm.2023.360055.2421>

مقدمه و بیان مسئله

در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب سال ۱۳۹۰ شش ساحت معرفی شده است که ساحت زیستی و بدنی یکی از آنهاست. ساحت زیستی و بدنی ناظر به حفظ و ارتقای سلامت و بهداشت جسمی و روانی خود و دیگران، تقویت قوای جسمی و روانی، مبارزه با عوامل ضعف و بیماری، حفاظت از محیط زیست و احترام به طبیعت است (شورای عالی آموزش و پرورش، ۱۳۹۰) و نشان‌دهنده اهمیت ورزش و فعالیت بدنی در نظام آموزش و پرورش کشور است. در سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور، تربیت بدنی بخش مهمی از تعلیم و تربیت تعریف شده است که از طریق حرکت و فعالیت‌های بدنی جریان رشد را در همه ابعاد وجودی انسان تسهیل می‌کند و باعث شکوفایی استعدادها می‌شود (راسخ و همکاران، ۱۳۹۷). تربیت بدنی و ورزش جزء لاینفک تعلیم و تربیت به‌ویژه در دوره نوجوانی و جوانی است که نه تنها به عنوان یک درون‌داد در یک سیستم آموزشی مورد توجه اکثر متخصصین تعلیم و تربیت بدنی است، بلکه به عنوان یکی از عوامل مهم فرایند عملیاتی در ارتقای سطح کیفی و کمی برون‌داد هر مؤسسه آموزشی مورد توجه است (محمدیگی و همکاران، ۱۳۹۹). کلاس‌های درس تربیت بدنی از جمله کلاس‌هایی هستند که در آن دانش‌آموزان با انگیزه حاضر می‌شوند (Quennerstedt et al., 2008). فعالیت بدنی و ورزش برای دانش‌آموزان (کودکان و نوجوانان) مزایایی متعدد دارد که این موضوع بر اهمیت درس تربیت بدنی و ورزش در مدارس می‌افزاید. از این رو با توجه به اهمیت ورزش دانش‌آموزی و نقش محوری آن هم در نظام آموزش و پرورش و هم در نظام ورزش کشور نیاز به بازسازی سیستم مدیریت خود دارد. به نظر می‌رسد که یکی از مقدمات اصلی در این زمینه توجه به سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی است (حمیدی و همکاران، ۱۳۹۷). مشارکت ورزشی از طریق مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و مدنی با سرمایه اجتماعی همراه است (Skrok, 2019). یکی از راه‌هایی که باعث ایجاد سرمایه اجتماعی می‌شود، شرکت در فعالیت بدنی و ورزش است (صابری و همکاران، ۱۴۰۱). برخی صاحب‌نظران ویژگی‌های اجتماعی از قبیل همبستگی اجتماعی، اعتماد، حمایت اجتماعی، روابط اجتماعی، و غیره را تحت عنوان سرمایه اجتماعی مطرح کردند که با سلامتی افراد در ارتباط است (صابری و همکاران، ۱۳۹۹) و ورزش از جمله موارد مرتبط با سلامتی افراد است.

در دهه اخیر مفهوم سرمایه اجتماعی یکی از پرکاربردترین مفاهیم در حوزه علوم اجتماعی بوده است. ظاهراً بحث سرمایه اجتماعی اولین بار قبل از سال ۱۹۱۶ توسط هانی فان از دانشگاه برجنینای غربی امریکا مطرح شد؛ اما به‌رغم اهمیت آن در تحقیقات اجتماعی، تا سال ۱۹۶۱ که توسط جین جاکوب در برنامه‌ریزی به کار برده شد شکل جدی به خود نگرفت (سیدی‌زاده، ۱۴۰۱). بورت‌کس^۱ و دیویس (۲۰۱۰) سرمایه اجتماعی را گسترش عواملی مانند اعتماد، شبکه‌ها، و هنجارها می‌دانند که می‌توانیم از آن برای توضیح برخی از مشکلات رفتارهای انسان استفاده کنیم. دیندا^۲ (۲۰۱۴) سرمایه اجتماعی را به عنوان هنجارها و شبکه‌هایی که اقدامات جمعی را برای ایجاد پایه‌ای برای رشد فراگیر و توسعه پایدار فعال فراهم می‌کند در نظر می‌گیرد. در واقع سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از هنجارها، ارزش‌های غیررسمی، قواعد عرفی، و تعهدات اخلاقی است که در چارچوب آن‌ها رفتارهای مختلف افراد ایجاد می‌شود و روابط اجتماعی آن‌ها را تسهیل می‌کند. این سرمایه معمولاً باعث افزایش همکاری و مشارکت اجتماعی مردم می‌شود و به سرمایه‌های انسانی، مادی، و اقتصادی کمک می‌کند تا در تعامل با یک‌دیگر به رشد پویا دست یابند (Lam, 2018). یکی از موضوعات مهم در حوزه سرمایه اجتماعی این است که سرمایه اجتماعی مناسب می‌تواند هزینه‌های مبادله و تعامل در سازمان‌های مختلف را کاهش دهد (Mati & Jeri, 2018). تحلیل وضعیت سرمایه اجتماعی در هر جامعه امری ضروری و مهم است. زیرا سرمایه اجتماعی برای درک اینکه چگونه عناصر اجتماعی می‌توانند عملکرد افراد را در دستیابی به اهداف مختلف تقویت کنند مفید است (Manola et al., 2007).

یکی از مهم‌ترین بخش‌های متداول در توسعه ورزش یک جامعه ورزش تربیتی به‌ویژه ورزش دانش‌آموزی است. توسعه سرمایه اجتماعی ورزش دانش‌آموزی نیاز به برنامه‌ریزی در تمامی عوامل مختلف و مرتبط دارد؛ که یکی از اساسی‌ترین آن‌ها برای جلوگیری از وقت و هزینه می‌تواند شناسایی پیشایندهای مؤثر توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی باشد (Farias et al., 2018).

تحقیقات متعدد نشان می‌دهد ورزش کردن می‌تواند رشد مغزی افراد را تحریک و عملکرد شناختی افراد را تقویت کند (محمدیگی و همکاران، ۱۳۹۹). در دنیای امروز که زندگی ماشینی و فناوری‌های رایانه‌ای جدید زمان زیادی از وقت و زندگی افراد را می‌گیرد و باعث کم‌تحرکی می‌شود، اهمیت ورزش در یادگیری و سلامت دانش‌آموزان بیشتر نمایان می‌شود. در بیشتر مواقع از اهمیت فعالیت‌بدنی در یادگیری و سلامت دانش‌آموزان غافل هستیم و حتی گاهی ورزش در مدارس هم نادیده گرفته می‌شود و زنگ ورزش تعطیل یا تبدیل به زمانی برای جبران عقب‌افتادگی درس‌های دیگر می‌شود. ورزش و فعالیت‌بدنی برای جلوگیری از اضافه وزن، بی‌خوابی، استرس، و غیره مفید و مؤثر است و حتی تأثیر ورزش در یادگیری و بهبود عملکرد در مدرسه هم برای پژوهشگران اثبات شده است (جعفری و همکاران، ۱۴۰۱).

یکی از عوامل مؤثر بر سلامت اجتماعی سرمایه اجتماعی است. نتایج برخی تحقیقات حاکی از تأثیرگذاری ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی بر سلامت اجتماعی است. مثلاً نتایج تحقیقات بیانگر این است که احتمال ابتلا به اختلالات روانی در گروه‌ها و افرادی با حمایت‌های اجتماعی ضعیف‌تر بیشتر است (Folland, 2008). یافته‌های تحقیقات دیگری حاکی از این است که نرخ مرگ‌ومیر در افرادی که تعاملات و مشارکت اجتماعی پایین‌تری دارند دو تا چهار برابر بیشتر از سایرین است (Fryers et al., 2005). افراد برخوردار از سرمایه اجتماعی نسبت به افراد با سرمایه اجتماعی پایین و ضعیف دارای شیوع کمتر بیماری‌های روحی و روانی هستند (Rocco et al., 2014). شواهد نشان می‌دهند که سرمایه اجتماعی می‌تواند نقش مهمی بر بهبود سبک زندگی داشته باشد. مثلاً افراد برخوردار از سرمایه اجتماعی به طور معناداری رابطه منفی با سیگار کشیدن و استعمال مواد الکلی دارند (Carpiano & Fitterer, 2014).

سرمایه اجتماعی نقش مهمی در تجدید حیات اجتماعی دارد و خصوصاً اینکه این توانایی را دارد که باعث افزایش سطح مصرف ورزش در جامعه شود. اغلب یک فعالیت اجتماعی و عضویت در باشگاه‌های ورزشی و گروه‌ها یکی از شکل‌های کلیدی معاشرت در زندگی اجتماعی است که پوتنام آن را عنصری مهم در سرمایه اجتماعی شخص می‌داند؛ گروه‌های ورزشی شبکه‌هایی ایجاد می‌کنند که باعث گسترش مشارکت اجتماعی افراد در امور مختلف می‌شود (تقی‌پور و همکاران، ۱۴۰۰).

سرمایه اجتماعی یکی از عوامل محیطی تعیین‌کننده سطح سازگاری و سلامت جامعه محسوب می‌شود؛ عمدتاً به این دلیل که فعالیت‌ها و تحرک اجتماعی در مقایسه با فعالیت‌هایی که در انزوای اجتماعی قرار دارند فعالیت‌بدنی بیشتری را می‌طلبند. از نظر بورديو، سرمایه اجتماعی شامل روابط بین‌فردی در درون گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی است که دسترسی به موفقیت‌ها، فرصت‌ها، اطلاعات، منابع مادی، و موقعیت‌های اجتماعی را برای افراد امکان‌پذیر می‌سازد. همچنین از دیدگاه فوکویاما، سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از هنجارهای موجود در نظام اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای گروه یا جامعه و نیز باعث کاهش سطح هزینه مبادلات و ارتباطات می‌شود (پارسامهر و ترکان، ۱۳۹۱). بنابراین، به نظر می‌رسد سرمایه اجتماعی علاوه بر تأثیرات مثبت بر مشارکت ورزشی هزینه‌های اجتماعی مشارکت دانش‌آموزان در ورزش را کاهش می‌دهد.

همچنین از آنجا که ورزش دارای تأثیرات مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فناورانه، و غیره است که تاکنون بیشتر تأثیرات ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی، همبستگی ملی، مشارکت‌های سیاسی، رفاه اجتماعی، و غیره مورد بررسی قرار گرفته است و با توجه به اینکه ورزش نقش مهم و اساسی در تقویت افتخارات ملی و توسعه و غیره دارد، برای استفاده از آن در سطوح مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فناورانه، و غیره باید چاره‌اندیشی شود (حمیدی و همکاران، ۱۳۹۷). با توجه به تغییرات و تحولات جامعه مدرن امروزی، اهمیت تربیت‌بدنی و ورزش در سنین کودکی و نوجوانی، نیاز جامعه به انسان‌های سالم و توانمند در تمام جنبه‌های جسمی و روحی، تأکید سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر سرمایه اجتماعی و پایش تحولات مؤثر بر تعلیم و تربیت رسمی عمومی به منظور ایفای نقش فعال در مواجهه با چالش‌های پیش‌رو، مسئله سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی امری مهم تلقی می‌شود. همچنین با توجه به اینکه در ایران پژوهشی در خصوص پیشایندهای سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی انجام نشده و تعداد اندک پژوهش‌ها در زمینه سرمایه اجتماعی به توسعه ورزش دانش‌آموزی کمک چندانی نکرده است، نبود الگو و مدلی مناسب در این خصوص می‌تواند صدمات جبران‌ناپذیری برای ورزش دانش‌آموزی در پی داشته باشد. بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال خواهد بود که پیشایندهای سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی کدام‌اند؟

پیشینه

آنچه توجه پژوهشگران ورزش را به سرمایه اجتماعی جلب کرده این است که نوع و میزان تعاملات اجتماعی افراد در حوزه ورزش می‌تواند پیامدهای اجتماعی و اقتصادی برای کل جامعه داشته باشد. در این خصوص جعفری مجد و زارعی‌متین (۱۴۰۱) با طراحی الگوی سرمایه اجتماعی سازمانی در آموزش و پرورش نشان دادند که توسعه ساختاری، مدیریتی، فردی، و سازمانی به‌عنوان مقوله محوری و مقوله‌های تعامل، مدیریت دانش، و امکانات و تدارکات به‌عنوان علی‌تلقی می‌شوند که نقش فعال در ایجاد و توسعه سرمایه اجتماعی در آموزش و پرورش دارند و راهبردهای اتخاذشده شامل فعالیت‌های فرهنگی، تفریحی و علمی، شبکه‌سازی، و چرخه دانش هستند. شرایط محیطی مشکلات کارکنان، جو محیطی سازمان، و گروه کارکنان بودند و استراتژی‌های مدیریت منابع انسانی، ساختار و فرهنگ سازمانی به‌عنوان شرایط مداخله‌گر الگوی پارادیمی مورد توجه قرار گرفته‌اند. نقی‌پور و همکارانش (۱۴۰۰) به شناسایی پیشایندها و پیامدهای سرمایه اجتماعی در ورزش پرداختند و ۲۴ پیشایندها و ۲۰ پیامد مربوط به سرمایه اجتماعی در ورزش را شناسایی کردند. نتایج تحقیق عباسی و همکارانش (۱۴۰۰) نشان داد مؤلفه‌های روابط اجتماعی، حمایت اجتماعی، انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، و هنجارهای اجتماعی به ترتیب مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در تیم ملی هندبال هستند. احسانی و همکارانش (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای عوامل سوق‌دهنده، تسریع‌کننده، و بازدارنده مشارکت دانش‌آموزان در فوق برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس را بررسی کردند. نتیجه گروه‌بندی کدها دو مؤلفه اصلی و هشت زیرمؤلفه بود که دانش‌آموزان جهت شرکت در فوق برنامه‌های تربیت‌بدنی در سطح ورودی با آن مواجه هستند. نتایج مطالعات توکل و همکارانش (۱۳۹۹) بیانگر آن بود که ورزش می‌تواند موجب توسعه سرمایه اجتماعی شود. سیدعامری و همکارانش (۱۳۹۸) با بررسی اثر مشارکت ورزشی بر سرمایه اجتماعی با میانجیگری نقش رسانه و قابلیت تعاملی افراد نشان دادند که مشارکت ورزشی دارای اثر مستقیم و معنادار بر مشارکت رسانه‌ای، قابلیت تعاملی، و سرمایه اجتماعی بود. احمدی و همکارانش (۱۳۹۷) بیان کردند که سرمایه اجتماعی آثار مثبتی بر ابعاد حکمرانی خوب شامل شفافیت، بازرسی و توازن، دموکراسی، و همبستگی دارد.

روش و ابزار تحقیق

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و با هدف پژوهش توسعه‌ای انجام گرفته است. تحقیق توسعه‌ای پژوهشی است که با هدف گسترش مرزهای دانش عمومی بشر صورت می‌گیرد. در پژوهش حاضر محقق به دنبال گسترش و توسعه مبانی پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی و شرح و تبیین مفاهیم مرتبط با آن است و از طرفی وجوه ناشناخته این موضوع را روشن می‌سازد. بنابراین تحقیق حاضر در حوزه تحقیقات توسعه‌ای جای می‌گیرد. استفاده از مطالعات کیفی زمانی ضرورت پیدا می‌کند که اطلاعاتی اندک در مورد پدیده مورد مطالعه وجود داشته باشد یا اینکه در مطالعات و تحقیقات صورت گرفته در زمینه موضوع مورد نظر چارچوب نظری جامع برای تبیین موضوع وجود نداشته باشد. برای شناسایی ویژگی‌های سرمایه اجتماعی جهت ارائه الگوی مناسب، در این پژوهش از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با تأکید بر رویکردی اکتشافی استفاده شده است. این پژوهش با ماهیت اکتشافی متوالی و با هدف بسط دانش و شناخت موجود در مورد تدوین الگوی پیشایندهای سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی انجام شد. در این پژوهش از استراتژی نظریه داده‌بنیاد رویکرد گلیزر^۱ (۱۹۷۸) استفاده شد. با استفاده از این استراتژی پژوهشگر می‌تواند از میان حجم انبوهی از داده‌ها، به شکلی سیستماتیک، وجوه اشتراک را استخراج کند و بر اساس آن به تئوری‌پردازی در حوزه پژوهشی خود بپردازد. این استراتژی از نوعی رویکرد استقرایی بهره می‌گیرد. جامعه آماری این پژوهش شامل صاحب‌نظران حوزه ورزش دانش‌آموزی بود. جهت انجام دادن مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته به صورت هدفمند و به روش گلوله برفی اقدام شده است. ابتدا دو نفر از برجسته‌ترین صاحب‌نظران حوزه ورزش دانش‌آموزی شناسایی و مصاحبه با آن‌ها انجام شد و سپس از طریق آن‌ها خبرگان دیگری شناسایی شد و در مجموع با ۲۱ نفر خبره و صاحب‌نظر مصاحبه انجام شد. معیارهای ورود افراد مصاحبه‌شونده در مطالعه آشنایی با موضوع مدیریت ورزشی، آشنایی با ورزش دانش‌آموزی، سابقه اجرایی در ورزش

دانش‌آموزی، تألیف کتاب و مقاله علمی در هر یک از زمینه‌های یادشده، سابقه تدریس در هر یک از زمینه‌های یادشده، و تجربه کاری در هر کدام از زمینه‌های یادشده بود. مصاحبه با نفرات آخر منجر به اشباع نظری در یافته‌ها شد که پژوهشگر مصاحبه‌ها را متوقف کرد و با داده‌های به‌دست‌آمده اقدام به تحلیل کرد. برای تعیین اعتبار درونی (قابلیت اعتبار) یافته‌ها، علاوه بر اینکه داده‌ها با مبانی نظری و پیشینه تحقیق تأیید شدند، نظرات و رهنمودهای گروهی از خبرگان نیز لحاظ شد. برای تأیید دقت و صحت داده‌ها، در مورد اعتبار مطالعه، از شیوه بررسی به وسیله اعضای پژوهش استفاده شد. به این ترتیب که نتایج تحلیل و مقوله‌بندی‌های حاصل از مصاحبه‌شونده‌ها در اختیار آنان قرار گرفت که آن‌ها را تأیید کردند. جهت تعیین اعتبار بیرونی (انتقال‌پذیری) یافته‌ها از تکنیک‌های حصول اشباع نظری، استفاده از رویه‌های ویژه کدگذاری، و تحلیل نمادها و نشانه‌ها و توصیف غنی داده‌ها بهره گرفته شد. برای تعیین روایی (تأییدپذیری) یافته‌ها نیز از دو تکنیک جمع‌آوری داده‌ها از منابع متعدد و تحلیل موارد منفی استفاده شد. نرم‌افزار مورد استفاده در این تحقیق نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۱۰ بود.

در این تحقیق از رویکرد گلیزری استفاده شده است. این رویکرد که در سال ۱۹۹۲ معرفی شد در برخی منابع به‌عنوان نسخه کلاسیک نظریه داده‌بنیاد معرفی شده است (Artinian et al., 2009). این رویکرد به‌رغم شباهت‌هایی که با رویکرد اشتراوس و کوربین دارد تفاوت‌های اساسی با رویکرد یادشده دارد. یکی از ویژگی‌های اساسی رویکرد گلیزری این است که تمرکز و توجه پژوهش بیشتر بر دغدغه شرکت‌کنندگان است تا خود محقق (Glaser, 1998). همچنین در رویکرد گلیزری محقق نیاز به ماندن طولانی مدت در محیط تحقیق دارد تا بتواند دغدغه اصلی شرکت‌کنندگان را شناسایی کند؛ طوری که مقوله یا فرایند مرکزی که پاسخ مسئله را به تصویر می‌کشد اجازه ظهور پیدا می‌کند. از آنجا که هدف پژوهش دریافت پاسخ از هر فرد برای مجموعه‌ای از سؤالات نیست، بلکه کشف دغدغه اصلی و الگوهای رفتاری شرکت‌کنندگان است، هر گونه سؤال یا مشاهده می‌تواند مناسب باشد، مشروط بر اینکه محقق را در درک اینکه چه چیزی در دنیای تجارب مشارکت‌کنندگان در جریان است یاری کند. بنابراین، همه شرکت‌کنندگان نیازی به پاسخ‌گویی به سؤالات یکسان ندارند (Artinian et al., 2009).

در رویکرد ظاهرشونده دو نوع یا مرحله برای کدنویسی وجود دارد که شامل ساده و واقعی می‌شود. در مرحله اول، داده‌ها شکسته و سپس به صورت مفهومی گروه‌بندی می‌شوند و در کدگذاری واقعی یا باز دسته‌ها و ویژگی‌های آن‌ها تولید می‌شود (Jones & Alony, 2011). از جمله اقدامات دیگری که باید در رویکرد گلیزری مورد توجه قرار گیرد یادداشت‌برداری، کدگذاری نظری، کدگذاری انتخابی، و نگارش نظریه است. یادداشت‌ها گزارش‌های نظری از ایده‌هایی در مورد کدها و روابط بین آن‌ها هستند که در هنگام کدنویسی به ذهن تحلیلگر می‌رسد. نظریه‌پردازان داده‌بنیاد یادداشت‌برداری را مرحله میانی بین جمع‌آوری داده‌ها و نوشتن پیش‌نویس نظریه تعریف می‌کنند. در مرحله بعد یادداشت‌ها دسته‌بندی می‌شوند که کلید تدوین نظریه برای ارائه به دیگران است. هنگامی که کدها و یادداشت‌ها جمع می‌شوند فرایند کشف روابط بین آن‌ها شروع می‌شود. این فرایند کدگذاری نظری نامیده می‌شود. کدهای نظری با در هم تنیدن مفاهیم شکسته در قالب فرضیه‌ها نظریه را یکپارچه می‌کنند. این فرضیه‌ها در یک نظریه با هم عمل می‌کنند و دغدغه اصلی شرکت‌کنندگان را توضیح می‌دهند. کدگذاری انتخابی همچنین به معنای محدود کردن کدگذاری به آن دسته از متغیرهایی است که با متغیر مرکزی مرتبط هستند (Artinian et al., 2009). در نهایت، زمانی که مقوله‌های مختلف به یک‌دیگر و با متغیر مرکزی مرتبط باشند محصول نظریه‌پردازی داده‌های بنیادی شکل می‌گیرد و شبیه یک نظریه می‌شود.

یافته‌های پژوهش

در این تحقیق پژوهشگر با بررسی چندباره مصاحبه‌های انجام‌شده و توجه به همه مباحث مطرح‌شده تلاش کرد به فهمی کلی از مصاحبه‌ها دست پیدا کند و نگرانی اصلی مشارکت‌کنندگان را بیابد. سپس با خواندن قسمت‌های مختلف هر مصاحبه و تحلیل همه کلمات، عبارات، جملات، و پاراگراف‌ها مفاهیم و کدها و مقوله‌ها را تولید کند.

نگرانی اصلی مشارکت‌کنندگان در مورد سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی: پس از توصیف ماهیت سرمایه اجتماعی، بیشترین تمرکز مشارکت‌کنندگان به وجود مشکلات متعددی در مسیر تدوین الگوی پیشایندهای سرمایه

اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی بود. مشارکت‌کنندگان مواردی را شامل عدم مدیریت صحیح و نبود برنامه جامع در ورزش دانش‌آموزی، نداشتن سواد مالی و اقتصادی برای این ورزش، نبود بودجه کافی برای ورزش دانش‌آموزی، بی‌علاقگی دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها به ورزش دانش‌آموزی، عدم استقبال دولت و مسئولان از این ورزش، عدم حمایت رسانه از ورزش دانش‌آموزی، بهره نرفتن از مشاوران متخصص در زمینه ورزش دانش‌آموزی، نبودن انگیزه کافی دانش‌آموزان، نبودن زیرساخت‌های مناسب، درگیر شدن بیش از اندازه دانش‌آموزان با دروس دیگر در مدارس، نداشتن مطالعه کافی جهت بالا بردن دانش و تخصص ورزش دانش‌آموزی بیان داشتند که تنها نمونه‌هایی از نگرانی‌های مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر بود.

مرحله اول از روش کیفی بعد از اولین مصاحبه اجرا می‌شود. به عبارتی، پژوهشگر پس از هر مصاحبه شروع به یافتن مفاهیم و انتخاب برچسب‌های مناسب برای آن‌ها و ادغام مفاهیم مرتبط می‌کند. مراحل کدگذاری باز عبارتند از:

۱. تحلیل و کدگذاری: در این مرحله محقق باید به کدگذاری تمام رویدادها توجه کند. ممکن است از درون یک مصاحبه یا متن

کدهای زیادی استخراج شود. اما، وقتی داده‌ها مرتب بازنگری شوند کدهای جدید احصا و کدهای نهایی مشخص می‌شوند.

۲. جدول کدگذاری باز: این مرحله شامل دو قسمت است؛ جدول کدهای اولیه استخراجی از مصاحبه‌ها و جدول

طبقه‌های استخراج‌شده از مفاهیم همراه کدهای مفهومی آن‌ها.

رونوشت مصاحبه‌ها برای یافتن مقوله‌های اصلی، مقوله‌های فرعی، خرده‌مقوله‌ها به طور منظم بررسی شد. طی این فرایند کدهای باز اولیه (مفاهیم) به دلیل کثرت آن‌ها به ۶۰ کد باز ثانویه (مقوله‌های فرعی) تبدیل شدند که اساس این کار بر پایه قرابت مفهومی و معنایی بود. نهایتاً بر اساس کدهای باز ثانویه ۱۰ مقوله اصلی ایجاد شد. در نهایت ۱۰ مقوله اصلی به‌عنوان پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی مشخص شدند. جدول ۱ کدگذاری انجام‌شده داده‌های پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

جدول ۱. کدگذاری انجام‌شده داده‌های پژوهش

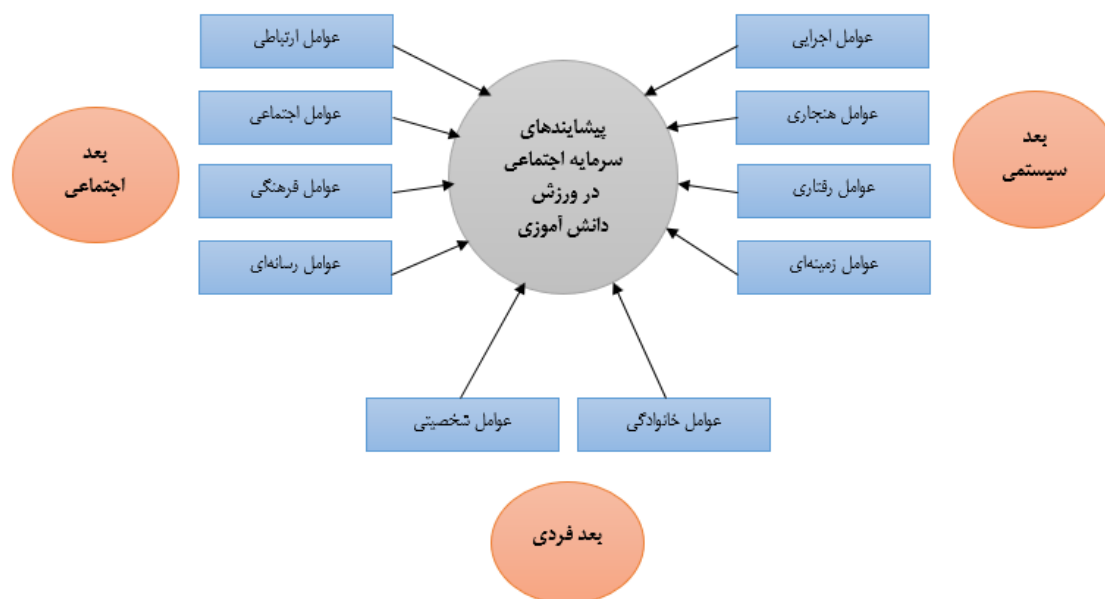
مفاهیم	مقوله فرعی	مقوله اصلی
یکی از نیازها و پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی وجود روابط و شبکه‌های ارتباطی قوی است. وجود روابط بالا می‌تواند در بهبود شبکه روابط اجتماعی (از طریق ورزش، اطمینان داشتن از وعده‌های اطرافیان، و فراهم کردن فرصت‌هایی برای عضویت در گروه‌های اجتماعی) مؤثر باشد.	همکاری با نهادهای ورزشی دانش‌آموزی	بعد ارتباطی
	عضویت در نهادهای ورزش دانش‌آموزی	
	حضور در نهادهای برنامه‌های ورزش دانش‌آموزی	
	کمک فکری به نهادهای ورزش دانش‌آموزی	
یکی از اصلی‌ترین مفاهیم در ورزش دانش‌آموزی و بالا رفتن سرمایه اجتماعی موضوع هنجار و قوانین است که از طریق رعایت اصول و پایبندی به آن‌ها و اعتماد بین‌فردی این مهم اتفاق می‌افتد.	کمک مالی به نهادهای ورزش دانش‌آموزی	بعد هنجاری
	قبول مسئولیت در نهادهای ورزش دانش‌آموزی	
	اعتماد به نهادهای ورزش دانش‌آموزی	
	اعتماد به تیم‌های ورزش دانش‌آموزی	
	ارزیابی عملکرد ورزش دانش‌آموزی	
	اعتماد به مسئولان ورزش دانش‌آموزی	
	رعایت حقوق و اخلاق شهروندی در ورزش دانش‌آموزی	
	رعایت ارزش‌های اخلاقی در ورزش دانش‌آموزی	
	وجود پیوندها و اعتماد بین‌فردی	
	احساس دوستی و تعلق و یکی بودن با دیگران	
اعتماد به دیگران		
از پیشایندهای مهم دیگر در ایجاد سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی حمایت اقشار مختلف جامعه از این قشر است که خود را به صورت حمایت اجتماع، خانواده، و مسئولان نمایان می‌سازد و سبب توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش می‌شود.	همکاری و مشارکت داوطلبانه	بعد اجتماعی
	شرکت در ورزش دانش‌آموزی	
	رفت‌وآمد با دیگران	
	میزان پذیرش اجتماعی ورزش دانش‌آموزی	
	میزان انسجام گروهی در ورزش	
	میزان انسجام قومی و مذهبی	
	حمایت جامعه از ورزش دانش‌آموزی	
	حمایت خانواده و گروه‌های اجتماعی	
حمایت مسئولین و دولت از ورزش دانش‌آموزی		

ادامه جدول ۱.

مفاهیم	مقوله اصلی	مقوله فرعی
عوامل زمینه‌ای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش آموزی می‌شود. برخی از این عوامل مانند برگزاری مسابقات ورزشی، فرهنگ سازی، سازماندهی گروه‌های ورزش دانش آموزی، سرمایه مالی، وجود الگوهای موفق از موارد عمده به حساب می‌آیند.	عوامل زمینه‌ای	ایجاد گروه‌های حرفه‌ای سازماندهی گروه‌های حرفه‌ای در ورزش دانش آموزی برگزاری مسابقات منطقه‌ای و استانی اجرای طرح‌های ملی در باب ورزش دانش آموزی مدیریت منابع انسانی در ورزش دانش آموزی فرهنگ سازمانی در ورزش دانش آموزی وجود الگوها و نمونه‌های موفق در ورزش مدارس وجود بودجه و سرمایه مالی در ورزش دانش آموزی توانمندسازی افراد در ورزش دانش آموزی
یکی از مهم‌ترین پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش عوامل فرهنگی است. این عامل به فرهنگ حاکم بر مدارس، فرهنگ خانواده‌ها، و حتی رفتار شهروندی دانش‌آموزان برمی‌گردد.	عوامل فرهنگی	نوع فرهنگ حاکم بر مدارس میزان تشویق دانش‌آموزان برای مشارکت ورزشی وجود اهداف و فرهنگ مشترک بین دانش‌آموزان فرهنگ شهروندی در ورزش دانش آموزی
بدون شک عوامل اجرایی در بالا بردن و توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش آموزی نقش بسزایی دارد. اجرای بخشنامه‌ها، فوق برنامه‌های ورزشی در مدارس، و توانایی اجرایی از اجزای مهم این بخش هستند.	بعد اجرایی	وضعیت و میزان اجرای بخشنامه‌های ورزشی وضعیت برگزاری مسابقات و فوق برنامه‌های ورزشی در مدارس سطح کارایی و توانایی کار اجرایی در مدارس
برای ایجاد و توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش آموزی رفتار معلم ورزش با دانش‌آموزان، نبود خشونت، ارتباط معلم و مربی با افراد، و سطح خلاقیت و توانایی دانش‌آموزان از عوامل مهم به حساب می‌آیند.	بعد رفتاری	برخورد یکسان معلم و مربی ورزش نسبت به همه دانش‌آموزان جلوگیری از ایجاد خشونت و ضعیف‌کشی در ورزش دانش آموزی رفتار معلم یا مربی ورزش در حین آموزش (مشارکتی، فعالیت‌محور، و...) میزان ارتباط مثبت و حسنه معلم یا مربی ورزش با دانش‌آموزان سطح خلاقیت و توانایی دانش‌آموزان در ورزش میزان تسلط دانش‌آموزان به اجرای ورزشی
از پیشایندهای مهم دیگر در توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش آموزی می‌توان به جنسیت، وضعیت جسمانی، و میزان علاقه و اشتیاق دانش‌آموزان به ورزش اشاره کرد.	عوامل شخصیتی	جنسیت دانش‌آموزان ویژگی‌های جسمانی و روانی دانش‌آموزان ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان میزان علاقه و اشتیاق دانش‌آموزان به ورزش
برای ایجاد سرمایه اجتماعی در ورزش به‌خصوص در مدارس نقش خانواده افراد بسیار مهم است. عواملی از قبیل سطح سواد خانواده، نگرش آن‌ها، وضعیت اقتصادی خانواده، و میزان حمایت آن‌ها از عوامل مهم در این قسمت به حساب می‌آیند.	عوامل خانوادگی	سطح سواد و تحصیلات والدین دانش‌آموز نگرش خانواده به ورزش وضعیت اقتصادی خانواده میزان حمایت و تشویق خانواده نسبت به مشارکت در ورزش
بدون شک نقش مهم رسانه‌ها در ورزش بر کسی پوشیده نیست و در ایجاد و توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش آموزی رسانه‌ها از طریق پوشش دادن مسابقات، اطلاع‌رسانی به‌موقع، بهبود شبکه‌های ارتباطی، و... می‌توانند مؤثر واقع شوند.	عوامل رسانه‌ای	ارتباطات رودرو در ورزش دانش آموزی بهبود شبکه روابط در ورزش پوشش مسابقات اطلاع‌رسانی به‌موقع حمایت از ورزش دانش آموزی تعقیب منافع جمعی

مدل نظری پیشنهادی

با توجه به مدل‌های ارائه شده در زمینه سرمایه اجتماعی در ورزش و رویکردهای مهم این متغیر و با استفاده از مفاهیم به‌دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها مدل پیشنهادی پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش آموزی در شکل ۱ ارائه می‌شود:

شکل ۱. مدل مفهومی پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی

بحث و نتیجه

در پژوهش حاضر الگوی پیشایندهای سرمایه‌های اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی در ۳ بعد اجتماعی و سیستمی و فردی تدوین شد. پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی شامل عوامل ارتباطی، عوامل هنجاری، عوامل اجتماعی، عوامل زمینه‌ای، عوامل فرهنگی، عوامل اجرایی، عوامل رفتاری، عوامل شخصیتی، عوامل خانوادگی، و عوامل رسانه‌ای بود. اولین عامل از پیشایندهای سرمایه اجتماعی عامل ارتباطی است. یکی از نیازها و پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی وجود روابط و شبکه‌های ارتباطی قوی است. این گونه به نظر می‌رسد که وجود روابط سطح بالا می‌تواند در بهبود شبکه روابط اجتماعی (از طریق ورزش، اطمینان داشتن از وعده‌های اطرافیان، و فراهم کردن فرصت‌هایی برای عضویت در گروه‌های اجتماعی) مؤثر باشد. این یافته با نتایج تحقیقات نقی‌پور و همکارانش (۱۴۰۰) و جعفری‌مجد و زارعی‌متین (۱۴۰۱) که عامل ارتباطی را یکی از پیشایندهای مهم سرمایه اجتماعی در ورزش می‌دانند همخوان است. ارتباط برای هماهنگی فعالیت‌های گروهی، انجام دادن وظایف تیمی، و انجام دادن وظایف مدیریتی ضروری است. بنابراین، مدیرانی که مدیریت خود را بر اساس مفاهیم ارتباطات سازمانی اعمال می‌کنند به وضوح از موفقیت بیشتری در توسعه سرمایه اجتماعی برخوردار خواهند شد. در واقع مدیریت اموری مانند ارتباطات انسانی، عوامل مؤثر بر ارتباطات، گروه‌های رسمی و غیر رسمی، روش‌های بهبود ارتباطات، و موانع ارتباطی در ایجاد و توسعه سرمایه اجتماعی حائز اهمیت هستند (Devine, 2013). امروزه سرمایه اجتماعی نقش بسیار مهم‌تری نسبت به سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی بخشی از انسجام بین مردم و سازمان‌ها است و در غیاب سرمایه اجتماعی در ورزش سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و بدون سرمایه اجتماعی پیگیری راه‌های توسعه و تکامل ورزش دانش‌آموزی ناهموار و دشوار می‌شود. اگرچه مفاهیم اولیه سرمایه اجتماعی در بستر جامعه‌شناسی توسعه یافته است، نویسندگان بعدی سرمایه اجتماعی را از زوایای مختلف از جمله سطوح فردی، سازمانی، و اجتماعی مورد بررسی و تحلیل قرار داده‌اند. زیرا این موضوع یک بحث بین‌رشته‌ای تلقی می‌شود و در همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، و ورزشی در سطوح خرد و متوسط و کلان قابل بحث است (Komova et al., 2015).

عامل مهم دیگر در پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی عامل هنجاری است. یکی از اصلی‌ترین مفاهیم در ورزش دانش‌آموزی و بالا رفتن سرمایه اجتماعی بحث هنجار و قوانین است که از طریق رعایت اصول و پایبندی به آن‌ها و اعتماد بین فردی این مهم اتفاق می‌افتد. این یافته با نتایج تحقیقات احسانی و همکارانش (۱۴۰۰) و نقی‌پور و همکارانش (۱۴۰۰) همسوست. به نظر می‌رسد رعایت هنجارهای اجتماعی و ارزش‌های اخلاقی جامعه و وجود اعتماد بین افراد و همکاری و مشارکت

داوطلبانه یکی از زمینه‌های ایجاد و توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی باشد. برخی از جامعه‌شناسان ورزش را روشی برای کنش‌ها و واکنش‌های افراد تصور کرده‌اند و آن را در رشد شخصیت، اعتدال روانی، خوب‌شدن‌داری، درونی کردن هنجارهای اجتماعی، مهارت‌تدریجی رفتارهای پرخاشگرانه، و تنظیم خشونت مفید می‌دانند (Macintosh, 2016). در هر صورت حوزه جامعه‌شناسی ورزش ضمن تأکید بر نقش و کارکرد ورزش در زندگی اجتماعی آن را الگویی برای شناخت ساختارهای اجتماعی و فرهنگی و نقطه ورود به تحلیل این ساختارها می‌دانند و غنی‌سازی اوقات فراغت، انتقال ارزش‌ها، کاهش آسیب‌های اجتماعی، و افزایش سرمایه اجتماعی را از دیگر کارکردهای اجتماعی ورزش در جامعه معاصر می‌پندارند. همچنین از این پدیده به‌عنوان یک حرکت اجتماعی جدید برای شناخت نمادهای ملی رایج یاد می‌شود که می‌تواند پیش‌نیازهای لازم را برای اقدام ارتباطی به منظور ایجاد توافق و تفاهم بین مردم به منظور دستیابی به انسجام اجتماعی فراهم سازد و همچنین اهمیت موفقیت‌های ورزشی در عرصه‌های بین‌المللی از نظر ایجاد نشاط و برانگیختن احساس غرور ملی و کمک به وحدت ملی در جامعه انکارناپذیر است.

عامل مهم دیگر در پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی عامل اجتماعی است. این یافته با نتایج تحقیقات احسانی و همکارانش (۱۴۰۰) همخوان است. اهمیت وجود و تقویت سرمایه اجتماعی در جوامع شهری بیش از گذشته ملموس است. اخلال در روابط اجتماعی در شهر، شهرنشینی، کاهش تعاون و همکاری، ضعف در حمایت اجتماعی جامعه شهری در برنامه‌های توسعه شهری، رکود و ضعف در امنیت اجتماعی و رسیدگی به امور انتظامی و حفاظتی و امنیتی، و کمبود مشارکت شهروندان در برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی در بسیاری از شهرهای ایران به‌ویژه شهرهای بزرگ موجب از بین رفتن سرمایه‌های مادی و معنوی و تشدید مشکلات و ناهنجاری‌های شهری شده است (Jones & Moore, 2012). بنابراین در صورت تقویت عوامل اجتماعی یادشده و رفع نواقص در مسائل اجتماعی می‌توان زمینه‌های توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش، به‌خصوص ورزش دانش‌آموزی، را فراهم کرد. این کار میسر نخواهد شد مگر با انسجام اجتماعی بیشتر، حمایت مسئولان و دولت، و در نهایت پذیرش و حمایت از ورزش دانش‌آموزی از طرف همه اقشار جامعه.

عامل مهم دیگر در پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی عوامل زمینه‌ای است. در همین زمینه توکل و همکارانش (۱۳۹۹) یکی از پیشایندهای مهم توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش را ایجاد گروه‌های حرفه‌ای می‌دانند. همچنین وجود الگوها و نمونه‌های موفق در ورزش را یکی دیگر از پیش‌نیازهای سرمایه اجتماعی در ورزش معرفی می‌کنند. ورزش تربیتی در پی آن است که با فراهم کردن زمینه‌های لازم و ایجاد محیط و فرصت‌های مناسب همه کاربران را در موقعیت‌های آموزشی سالم قرار دهد و با پاسخگویی به نیازهای آنان برنامه‌هایی را برای تقویت جسم هم‌گام با اصول و مراحل رشد و هماهنگی با پرورش روح تأمین کند. در واقع، ورزش به دانش‌آموزان می‌آموزد که چگونه تحرک و فعالیت جسمانی را با فعالیت روزانه خود درآمیزند و از شیوه زندگی فعال و سالمی پیروی کنند و به گونه‌ای پرورش یابند که بتوانند با چالش‌های اجتماعی برخورد مناسب داشته باشند (Fardouly et al., 2017). دستیابی به اهداف ورزش دانش‌آموزی به مواردی همچون برنامه درسی، آموزش، ارزیابی، در نظر گرفتن علایق و نیازهای مختلف دانش‌آموزان، وسایل، امکانات، تجهیزات، و محیط یادگیری بستگی دارد. در نهایت اگر زمینه‌های لازم در ورزش دانش‌آموزی ایجاد شود، مانند برگزاری مسابقات مختلف، تشکیل تیم‌های ورزشی، تخصیص بودجه، و غیره می‌توان انتظار توسعه سرمایه اجتماعی را در ورزش داشت.

از دیگر پیشایندهای شناخته‌شده در توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی عوامل فرهنگی است. این یافته با نتایج تحقیقات نقی‌پور و همکارانش (۱۴۰۰) و جعفری‌مجد و زارعی‌متین (۱۴۰۱) که عوامل فرهنگی را یکی از پیشایندهای مهم سرمایه اجتماعی در ورزش می‌دانند همسوست. مسئولان ورزش دانش‌آموزی می‌توانند با تشکیل گروه‌ها و انجمن‌های تخصصی در ورزش دانش‌آموزی و مشارکت داوطلبانه کارشناسان و متخصصان موجبات ارتقای سرمایه اجتماعی را فراهم کنند. ایجاد انجمن‌ها و گروه‌های تخصصی در ورزش می‌تواند موجب کاهش هزینه‌های نظارت و کنترل رسمی در سازمان شود و علاوه بر آن با تقویت احساس تعلق به یک گروه تخصصی و حرفه‌ای در اعضا موجب افزایش سطح انگیزش و رشد فردی نیز بشود. بنابراین اگر در ورزش دانش‌آموزی فرهنگی مبتنی بر تشویق افراد به ورزش، وجود اهداف مشترک، و در کل فرهنگ دارای ارزش‌های متعالی وجود داشته باشد، می‌توان زمینه‌های بروز سرمایه اجتماعی را در ورزش فراهم کرد.

عوامل اجرایی عامل مهم دیگر در پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی است. این یافته با نتایج تحقیقات احسانی و همکارانش (۱۴۰۰) و مرادی و نوروزی‌سیدحسینی (۱۳۹۹) که عوامل اجرایی را یکی از پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش قلمداد کردند همخوان است. به نظر می‌رسد در صورت اجرا و نظارت بر بخشنامه‌های ورزشی در مدارس و ورزش دانش‌آموزی می‌توان اعتماد افراد و سیستم را جلب کرد و این کار به نوبه خود سبب شکل‌گیری سرمایه اجتماعی در میان افراد خواهد شد. بدون شک عوامل اجرایی در بالا بردن و توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی نقش بسزایی دارد. اجرای بخشنامه‌ها، فوق برنامه‌های ورزشی در مدارس، و توانایی اجرایی از اجزای مهم این بخش هستند. همچنین این‌گونه به نظر می‌رسد که توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی به نوعی با توانایی افراد نیز گره خورده باشد؛ طوری که هر قدر توان کادر اجرایی در این حیطه بالاتر باشد سرمایه اجتماعی نیز بالاتر خواهد رفت.

عامل مهم دیگر در پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی عوامل رفتاری است. این یافته همسو با نتایج تحقیقات توکل و همکارانش (۱۳۹۹) و مرادی و نوروزی‌سیدحسینی (۱۳۹۹) است. به نظر می‌رسد سرمایه اجتماعی در ورزش تابع عواملی است که در صورت رخ دادن آن عوامل سرمایه اجتماعی توسعه خواهد یافت. در بعد رفتاری یکی از مهم‌ترین عوامل برخورد یکسان معلم و مربی با دانش‌آموزان است. در صورت هر گونه تبعیض و فرق گذاشتن بین افراد شکل‌گیری سرمایه اجتماعی به خطر خواهد افتاد (نقی‌پور و همکاران، ۱۴۰۰). از دیگر عوامل مهم جلوگیری از خشونت و رفتار مشارکتی مربی است. همچنین سطح خلاقیت و توانایی دانش‌آموزان خود عاملی است که میزان سرمایه اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برای ایجاد و توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی رفتار معلم ورزش با دانش‌آموزان، نبود خشونت، ارتباط معلم و مربی با افراد، و سطح خلاقیت و توانایی دانش‌آموزان از عوامل مهم به حساب می‌آیند.

از دیگر پیشایندهای شناخته شده در توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی عوامل شخصیتی است. این یافته همخوان با نتایج تحقیقات نقی‌پور و همکارانش (۱۴۰۰) و جعفری‌مجد و زارعی‌متین (۱۴۰۱) است. امروزه عوامل شخصیتی نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای ورزشکاران در محیط‌های ورزشی دارد. فو^۱ و همکارانش (۲۰۱۹) مشخص کردند عوامل شخصیتی سبب تأثیرگذاری بر سرمایه اجتماعی ورزشکاران می‌شود. آنان اعلام کردند تأثیرگذاری ویژگی‌های شخصیتی بر رفتارهای ورزشکاران سبب شکل‌گیری این مسئله شده است. این‌گونه به نظر می‌رسد که عوامل شخصیتی وضعیت کلی ورزشکاران در محیط‌های ورزشی را تحت شعاع قرار می‌دهد و برحسب هر یک از ویژگی‌های شخصیتی بارز ورزشکاران عملکردهای متفاوتی ایجاد می‌شود. به صورت کلی در محیط‌های ورزشی ویژگی‌های شخصیتی نقش مهمی در خروجی ورزشکاران دارد، که در نهایت سرمایه اجتماعی را در محیط ورزش تحت تأثیر قرار می‌دهد. اگرچه تمامی جنبه‌های ورزشی ورزشکاران تحت تأثیر ویژگی‌های شخصیتی قرار نمی‌گیرد، این متغیر نقش مهمی در احساسات، نگرش‌ها، علاقه‌مندی‌ها، و رفتارهای ورزشکاران دارد.

عامل خانوادگی یکی دیگر از پیشایندهای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی است. این عامل در نتایج تحقیقات احسانی (۱۴۰۰) و توکل و همکارانش (۱۳۹۹) مورد اشاره قرار گرفته است. عامل خانواده را می‌توان به‌عنوان یک پدیده جامعه‌شناختی در افزایش سرمایه اجتماعی مورد بررسی قرار داد. زیرا به‌عنوان یک موضوع اجتماعی می‌توان آن را در سطح کلان هم در سطح ارتباط و مشارکت افراد و ارتباطات و انتظارات آن‌ها از یک‌دیگر و هم بر اساس یک الگوی اجتماعی پذیرفته شده که دارای هنجارها و ارزش‌ها باشد بررسی کرد. از دیدگاه جامعه‌شناسی، یکی از بسترهای اصلی رشد و گسترش سرمایه اجتماعی خانواده و عوامل مرتبط با آن است (Ruddock et al., 2010). خانواده کوچک‌ترین نهاد اجتماعی و منبع مهم سرمایه اجتماعی است. خانواده را می‌توان اساسی‌ترین منبع سرمایه اجتماعی دانست. بدون شک در ورزش دانش‌آموزی و توسعه سرمایه اجتماعی در این ورزش خانواده یک عامل مهم و تأثیرگذار تلقی می‌شود. برای ایجاد سرمایه اجتماعی در ورزش به‌خصوص در مدارس نقش خانواده افراد بسیار مهم است. عواملی از قبیل سطح سواد خانواده، نگرش آن‌ها، وضعیت اقتصادی خانواده، و میزان حمایت آن‌ها از عوامل مهم در این قسمت به حساب می‌آیند.

سرمایه اجتماعی در سطح خانواده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. زیرا به گفته فوکویاما، فروپاشی خانواده بر روابط مبتنی بر اعتماد اجتماعی تأثیر می‌گذارد و اغلب می‌تواند رابطه مثبتی بین سرمایه درونی و بیرونی خانواده وجود داشته باشد. خانواده نقش مهمی در حفظ و تداوم نظم و بازتولیدها دارد؛ نه تنها بازتولید زیست‌شناختی (تولید مثل)، بلکه بازتولید اجتماعی. در بازتولید ساختار فضای اجتماعی و روابط اجتماعی، بهترین نمونه محل انباشت سرمایه در انواع مختلف و انتقال آن از نسلی به نسل دیگر است.

آخرین پیشایند شناخته شده در توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی عوامل رسانه‌ای است. این یافته همسو با نتایج تحقیقات نقی‌پور و همکارانش (۱۴۰۰)، سیدعامری و همکارانش (۱۳۹۸)، و احمدی و همکارانش (۱۳۹۷) است. حضور در فضای مجازی و واقعی مانند رسانه‌ها می‌تواند کمک زیادی به بازآفرینی سرمایه اجتماعی کند. نتایج برخی تحقیقات در ایران نشان می‌دهد اولاً سطح سرمایه اجتماعی در ایران به طور کلی پایین است. دوم اینکه سرمایه اجتماعی درون‌گروهی در ایران فعال‌تر از سرمایه اجتماعی بین‌گروهی است و علاوه بر آن سرمایه اجتماعی درون‌گروهی بیش از هر زمان دیگری در حال فرسایش و کاهش است. این در حالی است که ورزش با توجه به قابلیت‌های ارتباطی و تعاملی بالای بین‌فردی می‌تواند نقش مؤثری در تقویت و پویایی روابط اجتماعی در دو رویکرد درون‌گروهی و بین‌گروهی ایفا کند (سیدعامری و همکاران، ۱۳۹۸). با نگاهی به وسعت و قلمرو سرمایه اجتماعی و ابزارهای ارتباط بین‌فردی می‌توان چشم‌اندازی از تأثیر رسانه‌ها به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی مجازی را مشاهده کرد. شاید رسانه‌هایی مانند رادیو و تلویزیون به دلیل کاهش حضور در فضاهای عمومی گاه حتی عاملی برای کاهش سرمایه اجتماعی باشند. اما رسانه‌های اجتماعی جدید این تعامل را حداقل در فضای مجازی شکل می‌دهند. در این زمینه، با توجه به پیشرفت‌های عظیم فناوری ارتباطات، زندگی امروزی را می‌توان شامل دو بخش فضای فیزیکی (شهروندان) و فضای مجازی (کاربران) دانست که اکثر افراد ساعات زیادی را به طور هم‌زمان در این دو فضا سپری می‌کنند و ارتباطات پیچیده و قوی بین رفتار و عملکرد افراد در این دو فضا وجود دارد. علاوه بر این، ویژگی بارز فضاهای مجازی و رسانه‌ای و آنلاین سرعت و حجم انتشار اطلاعات نوشتاری و شنیداری و بصری است؛ همان‌طور که افراد مختلف روزانه در معرض جریان عظیمی از اطلاعات قرار می‌گیرند (خنifer و همکاران، ۲۰۲۰).

به منظور اجرایی‌سازی این مدل در ورزش دانش‌آموزی، باید ساختاری برای این کار در نظر گرفته شود. به منظور توسعه سرمایه اجتماعی واحدی با اختصاص نیروی انسانی متخصص با مسئولیت این کار را بر عهده بگیرد و با توجه به نتایج این پژوهش به بررسی و پیگیری عوامل شناسایی شده در این تحقیق بپردازد و بر اساس اولویت آن اقدام کند. هدف نهایی توسعه سرمایه اجتماعی و میزان مشارکت دانش‌آموزان در برنامه‌های ورزشی است. مسلماً بدون مشارکت دانش‌آموزان در ورزش تربیتی دستیابی به این امر ممکن نیست. بنابراین باید در برنامه‌ریزی‌ها این مهم مورد توجه قرار گیرد. در این بین مهم‌ترین موضوع در شروع و ادامه کار قابلیت‌های سازمانی و حمایت‌های دولت، اجتماع، خانواده، و مسئولان مربوطه است. تشکیل کارگروه ارتقای سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی و تدوین استراتژی و فرهنگ سازمانی حمایت‌گرانه در این زمینه در قالب برنامه استراتژیک ورزش دانش‌آموزی از جمله مواردی است که می‌تواند در این زمینه کمک‌کننده باشد. طراحی و تدوین سیستم تشویق و انگیزش یکی دیگر از مواردی است که باید در این ساختار مورد توجه قرار گیرد. در این سیستم باید ملاک‌های واضح و روشن وجود داشته باشد و به همه پیشایندهای سرمایه اجتماعی پرداخته شود. در نهایت باید در مورد پیشایندهایی که در این تحقیق شناسایی شدند برنامه‌ریزی‌هایی صورت گیرد. در این بخش نیاز است که بررسی‌هایی به منظور سنجش وضع موجود عوامل فردی (میزان تمایل به پیشرفت، ویژگی‌های شخصیتی، داشتن حس اعتماد، توانایی‌های فردی، میزان تعهد فرد) و عوامل سازمانی (شفاف بودن قوانین و مقررات، مدیریت درست، عوامل ساختاری) و نحوه توسعه آن و مسئولیت‌های هر بخش صورت گیرد و در زمینه استخدام و ارتقای افراد در حیطه ورزش دانش‌آموزی عوامل فردی مدنظر قرار گیرد. پیش‌بینی سازکارهای قانونی، توجه به فرهنگ تعاملی، ارتقا و به‌روزرسانی زیرساخت‌های فناوری، ثبات کاری، حمایت از دانش‌آموزان ورزشکار و تشویق آن‌ها از دیگر مواردی است که در این بخش باید مورد توجه قرار گیرد و در کارگروه اجرایی ورزش دانش‌آموزی درباره آن بحث شود و نسبت به آن پیش‌بینی‌های لازم و برنامه‌ریزی صورت پذیرد. بنابراین، در این مسیر ضرورت توسعه ورزش در مدارس نمایان می‌شود که می‌توان با بهره‌گیری از نتایج این پژوهش به این مهم دست یافت. با توجه به تأثیر عوامل

شناسایی شده بر توسعه سرمایه اجتماعی در ورزش دانش‌آموزی به معاونت تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود عوامل کمی و کیفی ورزش دانش‌آموزی را مورد سنجش قرار دهد و برای اجرای پیشایندهای سرمایه اجتماعی ورزش با توجه به تفاوت‌های سنی و جنسی و نیازهای دانش‌آموزان اقدام شود. از طرفی، یک سیستم ارزیابی دوره‌ای و دائمی معلمان تربیت‌بدنی و دوره‌های ضمن خدمت اجباری جهت ارتقا و به‌روز کردن دانش معلمان تربیت‌بدنی ارائه کند.

منابع

- احمدی، بهشت؛ یوسفی، بهرام و عیدی، حسین (۱۳۹۷). حکمرانی خوب در ورزش: نقش سرمایه اجتماعی در ارتقای آن. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۴، ۳۰۱-۳۲۵.
- احسانی، محمد؛ شمس، فرحناز؛ صفاری، مرجان و عرفوزاد، شهرام (۱۴۰۰). عوامل سوق‌دهنده، تسریع‌کننده، و بازدارنده مشارکت دانش‌آموزان در فوق برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس. پژوهش در ورزش تربیتی، ۲۴(۹)، ۱۰۷-۱۳۶.
- پارسامهر، مهربان و ترکان، رحمت‌الله (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های ورزشی (مطالعه موردی: پرستاران بیمارستان‌های دولتی شهر یزد). پژوهش پرستاری، ۲۶، ۶۹-۷۹.
- توکل، مهدی؛ فهیم‌دوین، حسن؛ پیمانی‌زاد، حسین و اسماعیل‌زاده قندهاری، محمدرضا (۱۳۹۹). ارائه مدل توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری. مطالعات تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دوره ۵(۲)، ۴۸-۶۱.
- جعفری‌مجد، بهنام و زارعی‌متین، حسن (۱۴۰۱). طراحی الگوی سرمایه اجتماعی سازمانی در آموزش و پرورش (مورد پژوهش: اداره کل آموزش و پرورش استان لرستان). مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۹(۱)، ۷۷-۹۹.
- حمیدی، مهرزاد؛ رجبی، حسین؛ علی‌دوست قهفرخی، ابراهیم و زینی‌زاده، مهوش (۱۳۹۷). طراحی و تدوین برنامه راهبردی فدراسیون ورزش دانش‌آموزی ایران. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۴، ۶۷-۹۲.
- راسخ، نازنین؛ سجادی، سید احمد؛ رضوی، سید محمدحسین و دوستی، مرتضی (۱۳۹۷). تحلیل ساختار ورزش تربیتی ایران. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۴(۶)، ۱۷-۴۴.
- سیدعامری، میرحسن؛ مولایی، فاطمه و رضانی‌نژاد، رحیم (۱۳۹۸). اثر مشارکت ورزشی بر سرمایه اجتماعی با میانجیگری نقش رسانه و قابلیت تعاملی افراد. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۶، ۲۳۵-۲۵۶.
- سیدی‌زاده، ثریا (۱۴۰۱). ارزیابی میزان اثر سرمایه اجتماعی در ایجاد تاب‌آوری سازمانی در شرکت‌های خصوصی کهکیلیویه‌وبویراحمد. روی‌کردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۸۴، ۱۳۱۰-۱۳۲۱.
- شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۹۰). مبانی نظری سند تحول بنیادی. تهران: شورای عالی وزارت آموزش و پرورش.
- صابری، علی؛ گودرزی، صمد و عباسی، سلیم (۱۳۹۹). تأثیر فعالیت بدنی بر افسردگی سالمندان با تأکید بر نقش میانجی سرمایه اجتماعی. مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۷، شماره ۱، ۱-۲۳.
- صابری، علی؛ گودرزی، صمد و عسگری گندمانی، روح‌الله (۱۴۰۱). تأثیر سرمایه اجتماعی بر اضطراب ناشی از کروناویروس بین سه گروه از سالمندان بر اساس فعالیت بدنی قبل و بعد از فاصله‌گذاری اجتماعی. مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۹، شماره ۱، ۱-۲۲.
- عباسی، سلیم؛ صابری، علی و اسدزاده، عاطفه (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در تیم ملی هندبال ایران. مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۸، شماره ۱، ۹۹-۱۲۱.
- محمدیگی، معصومه؛ بهرامی، شهاب؛ عیدی، حسین و ویسی، کورش (۱۳۹۹). شناسایی شاخص‌های توسعه‌یافتگی آموزش تربیت‌بدنی در مدارس ایران. مدیریت مدرسه، دوره ۸(۲)، ۲۷۹-۳۰۰.
- مرادی، عرفان و نوروزی‌سیدحسینی، رسول (۱۳۹۹). اعتبارسنجی نسخه فارسی پرسشنامه سرمایه اجتماعی در باشگاه‌های تفریحی-ورزشی. مدیریت سرمایه اجتماعی، ۱۷(۱)، ۱۳۵-۱۵۴.
- نقی‌پور، بهنام؛ روزفراخ، عبدالله و نادریان، فاطمه (۱۴۰۰). شناسایی عناصر پیشاینده و پساینده سرمایه اجتماعی در ورزش با رویکرد متاآنالیز. مدیریت سرمایه اجتماعی، سال ۸(۴)، ۵۸۳-۶۰۸.
- Artinian, B.M., Giske, T., & Cone, P.H. (2009). *Glaserian Grounded Theory in Nursing Research: Trusting Emergence*: Springer Publishing Company.
- Bartkus, V.O. & Davis, J.H. (2010). *Social capital: Reaching out, reaching in*. San Francisco: Edward Elgar Publishers.
- Devine, C. (2013). London 2012 Olympic Legacy: A Big Sporting Society?. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 5(2), 257-279.
- Carpiano, R.M. & Fitterer, L.M. (2014). Questions of trust in health research on social capital: what aspects of personal network social capital do they measure?. *Social science & medicine*, 116, 225-234.
- Dinda, S. (2014). Inclusive growth through creation of human and social capital. *International Journal of Social Economics*, 41(10), 878-895.

- Fardouly, J., Pinkus, R., & Vartanian, L. (2017). The impact of appearance comparisons made through social media/traditional media, and in person in women's everyday lives. *BodyImage*, 20, 31-39.
- Farias, C., Hastie, P.A., & Mesquita, I. (2018). Scaffolding student-coaches' instructional leadership toward student-centred peer interactions: A yearlong action-research intervention in sport education. *European Physical Education Review*, 24(3), 269-291.
- Folland, S. (2008). An economic model of social capital and health. *Health economics. Policy and law*, 3(Pt 4), 333-348.
- Fryers, T., Melzer, D., Jenkins, R., & Brugha, T. (2005). The distribution of the common mental disorders: social inequalities in Europe. *Clinical practice & epidemiology in mental health*, 1, 14.
- Fu, Y., Burns, R.D., Gomes, E., Savignac, A., Constantino, N. (2019). Trends in sedentary behavior, physical activity, and motivation during a classroom-based active video game program. *International Journal of Environment Research Public Health*, 16(16), 2821.
- Glaser, B.G. (1998). *Doing Grounded Theory: Issues and Discussions*. Sociology Press.
- Jones, M. & Alony, I. (2011). Guiding the use of Grounded Theory in Doctoral studies—an example from the Australian film industry. *International Journal of Doctoral Studies*, 6(N/A), 95-114.
- Jones, H. & Moore, S. (2012). Network social capital, social participation and physical inactivity in an urban adult population. *Social science and medicine*, 74, 1362-1367.
- Khanifar, H., Naderi Bani, N., Ebrahimi, S., Fayyazi, M., & Rahmati, M.H. (2020). Identify the competencies required by school principals for use in the assessment center. *School Management*, 7(1), 20-1. (in Persian)
- Komova, E., Litvinov, S., & Skotnikova, A. (2015). Sport Education at Russian High Schools. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(2), 111-123.
- Lam, M. Y. (2018). One-Match-Ahead Forecasting in Two-Team Sports with Stacked Bayesian Regressions. *Journal of Artificial Intelligence and Soft Computing Research*, 8(3), 159-171.
- Macintosh, E., Arellano, A., & Forneris, T. (2016). Exploring the community and external agency partnership in sport-for-development programming. *European Sport Management Quarterly*, 16(1), 38-57.
- Manuela, P., Cristina, B., & Luciano, F. (2007). Knowledge acquisition and the foreign development of high-tech start-ups: A social capital approach. *International Business Review*, 16(1), 23-46.
- Matti, M. & Jari, S. (2018). Trust, social presence and customer loyalty in social virtual worlds. *23rd Bled eConference eTrust: Implications for the Individual, Enterprises and Society*, 20-3.
- Quennerstedt, M., Ohman, M., & Eriksson, C. (2008). Physical education in Sweden a national evaluation. *School of Health and Medical science, Orebro University, educate online*, 1-17.
- Rocco, L., Fumagalli, E., & Suhrcke, M. (2014). From social capital to health - and back, Health, econometrics and data group (HEDG) working papers, HEDG, c/o department of economics. *University of York*, 23(5), 586-605.
- Ruddock, A., Hutchins, B., & Rowe, D. (2010). Contradictions in media sport culture: The reinscription of football supporter traditions through online media. *European Journal of Cultural Studies*, 13(3), 323-339.
- Skrok, Ł., Majcherek, D., Nałęcz, H., & Biernat, E. (2019). Impact of sports activity on Polish adults: Self-reported health, social capital & attitudes. *PLoS one*, 14(12), e0226812.